

بررسی مجسمه‌سازی و نقش برجسته‌های دوره آشور

و (تأثیر هنر آن بر ایران باستان)

مؤلف:

الهام ابوطی

نصر پروانه - شایسته

تبریز - ۹۳

سرشناسه	: ابوطالب، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی مجسمه‌های برجسته‌های دوره آشور و (تاثیر هنر آن بر ایران باستان) / مولف: الهام ابوطالب.
مشخصات نشر	: تبریز: انتشارات نصر پررانه: ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ص: مصور.
شابک	: 978-600-7064-58-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: آسوریان -- تاریخ
موضوع	: هنر آشوری و بابلی
موضوع	: نقش‌های برجسته باستانی -- آشور
موضوع	: پیکرتراشی آشوری و بابلی
رده بندی کنگره	: DS ۵۹/آ۵ ۱۳۹۲ الف
رده بندی دیویی	: ۹۵۶/۰۰۴۹۲۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۲۵۴۶۶

انتشارات نصر پروانه
چهارراه محققى - پاساژ نوبخت - طبقه زیرزمین - پلاک
۵۵۴۴۲ - ۴۱۱ دورنگار: ۵۵۴۴۲۸ - ۴۱۱
np_nashr@yahoo.com
www.n-nshr.com

با همکاری

انتشارات سایستا
تبریز - خیابان امام - روی زمین - سالن لابی
تلفن تماس: ۵۵۶۱۹۶۱

بررسی مجسمه‌سازی و نقش برجسته‌های دوره آشور و (تأثیر هنر آن بر ایران باستان) تألیف: الهام ابوظالبی

فرشید	تأیید، طراحی و صفحه‌آرایی:
۱۳۹۳ - اول	نوبت چاپ:
وزیری ۱۷۲ ص	اندازه و تعداد صفحه:
۱۰۰۰ نسخه	تیراژ:
ISBN: 978-600-7064-58-0	شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۶۴-۵۸-۰

قیمت: ۱۰۰/۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
	فصل اول: نگرشی بر تاریخ و فرهنگ آشور
۱۵	نخستین ساکنان بین‌النهرین بین دو رودخانه بزرگ
۱۶	نخستین تمدن در میان رودان
۱۷	دولت آشور
۲۴	کتابخانه‌ها
	فصل دوم: هنر آشوریان
۲۹	نگرشی کلی بر هنر آشور
۲۹	۱- موسیقی در دوران آشوریان
۳۵	۲- مهرهای دوره آشور
۳۵	۳- لوح‌های کاپادوسی
۳۷	۴- معماری آشور
۴۲	۵- شهرسازی
	فصل سوم: مجسمه‌سازی و نقش برجسته‌های دوره آشوری
۴۷	مجسمه‌سازی «حجاری»
۴۸	۱- پیکرتراشی روی بنا
۵۴	۲- بررسی مجسمه‌های آشوری
۵۴	الف- پیکره‌های انسانی
۵۴	۱- پلاک‌های عاجی به شکل انسان
۵۶	۲- بررسی مجسمه آشوری نو در تل بارسیب
۵۸	۳- پیکره‌های زنان
۵۹	۴- پیکره‌های شاهان معروف دوره آشور
۶۱	۵- پیکره‌های خدایان

۶۱	ب- پیکره‌های به شکل حیوانات
۶۲	۱- پیکره‌های ماهی شکل
۶۲	۲- پیکره‌های شیردالوشیری شکل
۶۴	۳- پیکره‌های به شکل سگ
۶۴	۴- پیکره‌های به شکل میمون
۶۵	ب- وزنه‌های برنزی
۷۷	۱- پیکره‌های برنجی
۸۱	۴- نقش برجسته آشور قدیم
۸۲	۱- نقش برجسته‌های آشورمیان
۸۲	الف- ادا براری ، شلمانسر اول و توکولتی نینورتای اول
۸۴	۶۸- نقش برجسته‌های آهنی
۸۵	۶۹- نقش برجسته‌های برنجی
۸۵	الف- موضوع
۸۸	ب- فن
۸۸	ج- سبک
۹۲	د- بررسی نقش برجسته‌های آشور جدید به کاخ‌های پادشاهان معروف

فصل چهارم تأثیر هنر آشور بر ایران باستان

۱۴۳	۱- هنر اورارتویی
۱۴۴	۲- هنر سکایی
۱۴۶	۳- هنر مانایی (زبویه و حسلو)
۱۴۷	۴- اشارات متون آشوری به مآدا
۱۴۸	۵- دین آمیختگی هنر ایرانی یا هنر آشوری
۱۴۹	۶- بررسی حجاری‌های کاخ‌های مهم هخامنشی
۱۵۳	۷- حجاری و تزئینات دوره هخامنشی
۱۶۷	فهرست منابع فارسی
۱۶۹	فهرست منابع لاتین
۱۷۰	فهرست منابع نشریات

پیشه آثار :

تاریخ آشور یکی از درخشان‌ترین دوره‌های اعتلای هنری در دوران تاریخی می‌باشد که پایه‌گذار هنر تمدن‌های دیگر بوده است. هنر فوق در اوج شکوفایی خویش تحت تأثیر آثار هنری دولت‌های هم‌جوار سومر، بابل، هیتی و... قرار گرفت و اختلاط هنری عظیمی به وجود آمد که پایه‌گذار هنر در دوران تاریخی حتی دوره‌ی ایران باستان است. آشوری‌ها از اقوام سامی بودند که در شمال بین‌النهرین مستقر بودند و در طول حکومت، دائم در حال جنگ و جدال بودند. آنها اقوامی بودند که صاحب تمدن، جنگ، ستیز، ارتش، هنر، و... بوده‌اند. آشورها با توجه به آزار و اذیت دولت‌های بیگانه (اورارتو) با دشمنان جنگ می‌نواستند و به بسط و گسترش امپراطوری خود پرداختند. آنها تمدنی بس عظیم از خود به یاد گذاشتند که نمونه‌هایی از آنها در (خورساباد، نیمرو و...) هنر نقش برجسته و مجسمه‌های عظیم به چشم می‌خورد که نقش برجسته‌های آشور آنقدر معروف و مشهور است که حتی به دوره‌های بعد از خود (هلنیستی) نیز انتقال داد. لازم به ذکر است که بجز هنر نقش برجسته و پیکره‌سازی هنرهای دیگری را آن دوره به یادگار مانده‌اند.

این کتاب در ۴ فصل مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. فصل اول به بررسی تاریخ و فرهنگ دوره‌ی آشور شامل (شهرها، نژادها، معرفی پادشاهان معروف و...) اختصاص یافته است. در فصل دوم به مطالعه و بررسی کلی هنر دوره‌ی آشور پرداخته شده است، فصل سوم به بررسی مجسمه سازی و نقش برجسته‌های دوره‌ی آشور اختصاص یافته که خود شامل دو بخش است. بخش اول: بررسی مجسمه سازی (پیکره سازی)، بخش دوم: بررسی و مطالعه نقش برجسته‌ها. در آخرین فصل (فصل چهارم) به تأثیر هنر آشور بر ایران باستان و تمدن‌هایی که از هنر آشور تأثیر گرفته‌اند پرداخته شده است.

بدین وسیله از تلاش‌های آقای محمد زارع، مسئول انتشارات شایسته تشکر می‌نمایم. بردباری‌های خانوادهم در روند این کار، شایسته تقدیر است. در پایان جا دارد از برادر و خواهر عزیزم علی و المیرا ابوطالبی که همیشه پشتیبان بنده هستند قدردانی و تشکر کنم.

الهام ابوطالبی

بهار ۱۳۹۳

www.ketab.ir

مقدمه

با توجه به اینکه تمدن آشور مربوط به تمدن بین‌النهرین بوده، مطالعه و بررسی تأثیر آثار هنری آشور در تمدن بین‌النهرین همچنین تأثیر آن در تمدن‌های دیگر و ایران باستان نیاز به مطالعه تطبیقی و بررسی دقیق دارد. مطالعه فقط جستجوگر دارد. او تلاش می‌کند تا آنچه را که هنوز در حیطه‌ی دانش او قرار نگرفته بیابد و آنچه را که ثابت به آن آگاهی اندکی دارد به طور کامل بداند. در جریان این کنکاش مستمر، زندگی او مدام پدید آمده و هدفمند می‌شود. دامنه‌ی جستجوهای او گسترده‌تر شده و افق‌های جدیدی از تاریخ و هنر در پیروی خود می‌بیند. پس از گذشتن پنجره‌ای بسته، پنجره‌های بسته‌ی دیگری را در انتظار باز شدن مشاهده می‌کند. تلاش او برای این معلومات زیاده‌تر می‌شود و حرکتش در مسیر یافتن سرعت می‌گیرد، نتیجه‌ی این تلاش‌ها مجموعه‌ی دانش و آگاهی بشری را تشکیل می‌دهند. توسعه و پیشرفت جوامع انسانی و افزایش این دانش‌های تاریخی و آگاهی‌هاست. اگر هنر آشور را به عنوان وسیله‌ای مؤثر در برقراری ارتباط بین انسان قدیم و جدید بدانیم و استفاده از این هنر آشور (مجسمه سازی، نقش برجسته) در پیشرفت هنر انسانی به عنوان یک مسئله‌ی مهم فرض کنیم تحقیق در این زمینه را ضروری خواهیم دانست.

در حال حاضر احساس می‌شود که جایگاه بررسی مجسمه سازی، نقش برجسته و هنر آشور در هنر خالی است بنابراین تحقیق چنین موضوعی در دنیای پژوهش لازم و ضروری به نظر می‌آید. آشنایی با تمدن‌های باستانی و حوزه‌های فرهنگی کهن شاید از ضروری‌ترین دانش‌های بشری محسوب شود، چرا که هنر آینه‌ی تمام‌نمای هویت فرهنگی انسان‌ها در هر جامعه و هر عصر است و انسان برای شناخت خود و آگاهی از تحولاتی که از ابتدایی‌ترین نوع زیست تاکنون سپری نموده به این دانش نیاز دارد. امروزه ما

در کشورهای متعدد و جوامع گوناگون با فرهنگ‌ها و آداب و رسوم متنوع و گسترده‌ای رو به رو هستیم که هر یک از این فرهنگ‌ها بر یک یا چند تمدن کهن استوار است. شناخت این تمدن‌ها تنها از راه مطالعه‌ی آثار هنری بجای مانده از آن‌ها میسر است. مطالعه و بررسی تاریخ و آثار هنری آشور از بسیاری جهات دارای اهمیت است. زیرا که در این دوره تحولات مهمی در نقش برجسته، پیکر سازی و معماری بوجود می‌آید. در نقش برجسته‌های آشوری تدابیر آگاهانه‌ای برای ساختن فضاهاى جدید به چشم می‌خورد یکی از این تدابیر روی انداختن پیکره‌ها برای القای دوری و نزدیکی است، به طوری که تأثیرات زیادی در تمدن‌های بعد از خود از جمله هنر رومی، کلاسیک، اورارتویی، بخصوص در پیکرتراشی و حجاری امپراطوری بزرگ هخامنشی گذاشته است. از جمله این تحولات که باعث اهمیت بررسی و شناخت آثار هنری این دوره شده است. که ما در اینجا به فواید آن خواهیم پرداخته‌ایم.